

II

APORTACION DE FUEROS CASTELLANO-LEONESES

A distintos grupos geográficos e históricos pertenecen los documentos que se publican a continuación, de los cuales algunos son breves disposiciones concedidas para modificar otras anteriores.

El primero, por su antigüedad, es uno dado por Alfonso VI a los pobladores de Santa María, lugar situado sobre la ribera del Pisuerga y cerca de Dueñas, con cuyos vecinos debían compartir ciertos derechos y usos los pobladores a quienes se dirige. Esta región de Dueñas tuvo gran importancia en la época, aunque acaso no tanta como en el siglo X, según nos demuestra la documentación del monasterio de San Isidro, de Dueñas.

No lejos de ese pueblo estaba el de Fuentelataja, al que en 1203 concedió fuero su señor el abad de San Andrés de Valvení, quien al año siguiente otorgó el correspondiente fuero a los pobladores de San Miguel; dicho monasterio se trasladó posteriormente, y adoptó la reforma cisterciense, al lugar de Palazuelos, hoy convertido, por obra de la desamortización, en una granja, no lejos de Dueñas; el fuero de San Miguel, en no pequeña parte, está copiado después en el fuero que concedió el abad de Palazuelos a los pobladores de este mismo lugar (1224), fuero que se publicó por el Sr. Rius Serra en el tomo VI del Anuario.

También son castellanos los fueros de varios pueblos situados más al norte, a los lados, y algo lejos ya, del río Pisuerga. El primero es el de Vallunquera, que hoy es una granja resultante de la despoblación, la cual se encuentra cerca de Castrogeriz, a cuyo alfoz perteneció, lo mismo que la villa de Olmillos, sita ésta cerca de Sasamón; el rey concede a Vallunquera como fundamental el fuero de Olmillos, el cual era el general en el alfoz de Castrogeriz. En 1212 Alfonso VIII concedió al concejo de Vallunquera exención "a mena de Castro (xerici) et a conducto domini in perpetuum" (A. H. N., Calatrava, R-196).

No muy lejos del anterior, y situados en las actuales vías de comunicación entre Palencia y Burgos, se hallaban cinco pueblos, a los que Alfonso VIII concedió fuero en 1187; formaban un concejo, el de Belbimbre, situado no lejos de Pampliega; los cuatro pueblos restantes, que en el fuero se consideran como barrios de aquél, son Villalvin, Villazopeque, Barrio y Teñolongo. Esta comarca debió estar entonces en la atención del monarca, tal vez por influjo de algún consejero, pues dos años más tarde donó a doña Elvira, nodriza de la infanta doña Berenguela, un villar desierto que se hallaba entre Belbimbre, Balbás y Teñolongo (A. H. N., Catedral de Avila, R-17).

El mismo rey, pocos años antes, se había fijado en una parte de la Valdavia que formaba parte del alfoz de Saldaña. En 1180 otorgó el fuero a los pueblos de Villasila y Villamelendro, los cuales, pocos años después, fueron donados por el mismo rey a D. Pedro Rodríguez de Castro y a su mujer, doña Urraca Rodríguez, quienes no tardaron en darlos a la Orden de Santiago, en 1189, aunque reservándose determinados derechos para disfrutarlos mientras durasen sus vidas (A. H. N., Uclés, caj. 325, núm. 4).

Los restantes fueros que se publican pertenecen al reino de León. En primer lugar tenemos el de Molina Ferrera, pueblo que tuvo cierta importancia en los siglos XII y XIII; se le concede fuero en 1141 y se amplió con algunas disposiciones y afectando a Jana en 1153. Ese pueblo de Molina Ferrera había caído en el abadengo de la catedral leonesa por compra y cambio hecho en 1123 con la reina doña Urraca, acto confirmado después por otros reyes (A. C. León, núms. 1.053, 1.096, 1.223 y 6.323).

Otro pueblo del mismo señorío es el de Abelgas, no lejos de la antigua población de Luna. Aún llevaba más tiempo en el abadengo, casi desde su nacimiento: Alfonso III le había dado en 875 al presbítero Beato (Ib., núm. 2); Ordoño II le había entregado al monasterio de San Cosme y Damián de León y al obispo Cixila (Ib., núm. 832). En 1011 fué objeto de un convenio entre el conde de Luna, el abad de San Cosme y el vicario de Abelgas (Ib., núm. 829); en 1206 lo fué de donación por el obispo con ciertas condiciones, y, por fin, en 1217, alcanzó el fuero que publicamos. En el siglo siguiente aparece una vez dado en encomienda a D. Alfonso, hijo del infante D. Juan.

El fuero de Espinosa, pueblo situado cerca de Lamas, debió

ser concedido por el abad de San Isidoro, de León; carece de fecha, aunque por la letra debemos ponerle en el siglo XII; algunas palabras están escritas sobre raspados, sin que se pueda apreciar la grafía primitiva.

Por último, el fuero de Parga, en Galicia, es el mismo de Benavente, con grandes variantes. El fuero de Benavente, en gran parte y a juzgar por lo que conocemos, es el mismo de 1167; pero gozó de gran predicamento, ya que Alfonso IX lo concedió a muchos concejos situados entre el Duero y el Cantábrico; así tenemos que lo dió al concejo de Llánes, cuya copia romanceada publicó el Sr. Bonilla San Martín; se concedió también a los concejos de Sanabria, Villafranca del Bierzo, Valle del Oro, Milmanda, Betanzos, Coruña y ahora a Parga; éste debió concederse en 1225, poco después de la repoblación o, mejor dicho, traslado de Betanzos. Siguió con su importancia, y algunas de sus disposiciones se concedieron en 1231 al concejo de León, y aún muy posteriormente se otorgaba en Asturias. Cotejando todos los fueros de esta familia se aprecian a simple vista muchos puntos de contacto, hasta el punto de que no pocas cláusulas son iguales, pero todos tienen novedades y variantes de importancia.

J. GONZÁLEZ.

1078, noviembre, 5.

1

Fuero concedido a Santa María de Dueñas por Alfonso VI.

A. H. N., Calatrava, R-1, copia del XII.)

(XPISTVS) In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Hoc est pactum uel kartula donationis et scripture firmitatis de forum bonum quod ego facio Aldefonsus, rex et princeps, prolis magni hac gloriosi imperatoris Ferdinandi et Sancie regine filii, in domino Deo eternam salutem et uera sospitatem, amen. Placuit mihi atque conuenit, nullis quoque gentis imperio nec suadentis articulo, sed propria mihi accessit uoluntas et animarum ut facerem uobis, varones de illa populatione de Sancta Maria, que est sub regimine Donnas, prope flumine Pisorice, tam quos hic estis modo habitantes quam et ipsos qui futuri fuerint ad demorandum nel ad populare, concedo uobis forum bonum, id est, ut non faciatis fossato, nec faciatis adnubda, nec manneriam, nec faciatis pinadera, nec carraria, neque saquetis nulla

pignora de Donnas, nec de suas uillas, sed sacate ipsa pendra de uobis uicinos de Sancta Maria unus ad alios, neque angaria non habeatis super uos nisi per singulas ebdomadas singulos dies reddile in labore.

Et habeatis rationem cum Donnīs in montes, in fontes, in pratis, pascuis et in illa uega de via que discurrit ad illa pischaria a sursum abeant ad integro pro pastum, et in illa alia pars, de die Sancti Johannis Babptiste usque ad kalendas Marcius habeant soluta et suos domos, curtes et casas que uoluerint uendere hic habitando uendat ad cui placuerit.

Et qui se uoluerit transmutare ad alio loco in medio die quod quantum que habuerit suum ganato uadat cum pace. Et illas uineas que plantauerint leuent ubique uoluerint, et illas que corruerint ad fundum terre ibi sedendo habeat ad integro. Et si se quesierit transmutare leuent sua medietatem et alio medio dimittant hic.

Et unusquisque que liuores fecerit, de illa calunnia illas tres partes in terra derelinquatur et cum illa quarta parte rogare ad palacium.

Et eos qui non habuerint filios ad obitum suum uenerit, de suum ganato et suum habere, faciant quodcumque uoluerint.

Tam presentes et habitatores quam futuri et qui uenerint ad abitandum uel ad populare firmiter teneant atque possideant uos, et filii, filie neptisque uestre, aut semen quod de hodie in antea de uos nati fuerint in perpetuum, uindicent sub nostrum imperium, propter amorem Dei et remedium anime mee, ut ipse me omnium Deus cui ego hanc foro concedo ipse me dirigat in uiam salutis eterne, qui pacti uoluit pro me et connumere me dignetur in numero sanctorum fidelium et concede ad uite eterne beatitudinem.

Et si aliquis homo de aliqua parte hanc factum meum infringere uoluerint, tam regia potestas quam populorum uniuersitas, quisquis fuerit qui talia comiserit, maledictus permaneat in fide Christi et cum Iuda Scarioth eterna supplicia sustineat, insuper damna secularia sit afflictus et anathematus et ex parte ecclesie extraneatus, et non habeat portionem nisi cum Datan et Habiron in inferno inferiori, amen. Et post damna temporalia exoluat ex parte regis auri talentum unum, factum meum plenum roborem et donatio firma stabilisque permaneat in omni euo, amen.

Facta cartula donationis ipsas nonas nouembris, era M^a C^a XVI^a.

Ego Aldefonsus, rex et princeps, in hanc donationem et scripturam fieri iussi et relegente audiui vobis uarones iam dictis manu mea propria signum iniecit.

(Cruz latina y copia del Signo de Alfonso VI.)

(1.^a columna):

Urracha, prolis Fredenandi hac gloriosissimi imperatoris, conf.

Eluira, similis filia, conf.

Ineffabili misericordia Christi Bernardus, Palentinus sedis episcopus, conf.

Sub Dei nomine Pelagius, Legionensis episcopus, conf.

Rodericus Gonzaluez, armiger regis, conf.

Petro Maurelliz, maiordomo in palacium regis, conf.

Gundisaluo Alfonso, conf.

(2.^a columna):

Annaia Uelaz, que tenet Donnas ad maiorandum sub imperium regis, manu mea propria confirmo.

Gundisaluus Sauatoriz comite conf.

Martino Alfonso, item comite conf.

Tello Guterriz conf.

Aluar Gonsaluez conf.

Abbas domno Villite de Sancti Andres de Valueri, conf.

Comes Petrus Assuris conf.

(3.^a columna):

Iohannes Abolgazunez, que tenet ipsas uillas populauit, confirmo.

Ioan Valdemirez que notauit et conf.

2

[1102], febrero, 13. Lerma.

Fuero de Vallunquera concedido por Alfonso VI.

(A. H. N., Calatrava, R-196, en conf. de Alf. XI de 15-11-1330.)

Sub Christi nomine et eius gratia. Ego Aldefonsus, rex totius Hyspanie, cum consensu dilectissime uxoris mee Helisabet

regina, facio hanc cartam firmitatis ad uos, habitatores et populatores de Valiunchera, ut habeatis tantos et tales foros quales habent de Villa Olmiellos, et in tota alhoze de Castro ubi ambas ipsas villas sunt. Nec vicinos nec contra estraneos, nec in seruicio regis, nec in aliqua uestra fazienda, non quero ut habeatis alium forum nisi ipsum eundem forum quod dedi ad uillam de Olmiellos.

Dono uobis forum ut non habeatis manneria nec fonsadera, et de todos pectos absoluo medietatem.

Et qui sernam fecerit non det inforconem; et qui dederit inforcionem non faciat sernam, sed det mediam inforcionem. Sernam uero qui fecerit, faciat eam una uice intrante mense, et alia exeunte, et detur eis ad manducandum panem et uinum atque caro uel alium cibum conuenientem tempore.

Et si homo uel femina exierit de Valionquera et in alio loco populauerit, siue in uilla de infançon, siue de rege, vadat cum sua hereditate et cum sua bona ubicumque uoluerit.

Et omnes istos foros sint uobis datos et confirmatos euo perhenni.

Hoc autem facio uobis pro remedio anime mee atque parentum meorum, ut Deum habeam pium et propiciam, ut, remis omnibus peccatis meis, in consorcio angelorum merear habitare in celis. Et ydeo uolo ut ab hodierno et deinceps omnis mala consuetudo de ipsa supradicta uilla, scilicet, Valionquera sit abrasa et toto el foro de Olmiellos ibi sedeat confirmato et non perdant ipsum forum nec filios nec neptos, set habeant eum omnis generacio eorum iure hereditario in perpetuum.

Si aliquis tamen, quod fieri non credo, contra hoc meum factum ad disrumpendum uenerit, siue sit propincus meus uel extraneus, quisquis ille fuerit qui talia comiserit, sit excommunicatus et maledictus, et a christianorum consorcio separatus, et cum Datan et Abiron et cum Iuda, traditore domini nostri Ihesu Christi, in inferno inferiori maneat religatus, et hoc meum factum in cunctis plenam obtineat firmitatem. Pro temporali uero dampno, qui uos sine uoluntate regis conturbare quesierit, pectel uobis auri puri liuras decem.

De terminos autem de Valioncheyra qui eos disrumperit, infançon uel uillano, pectet regi decem libras auri.

Facta hac carta firmitatis sub era M^a C^a X^a, die idus Febroarii. Et fuit roborata in palacio de Lerma, coram magno exercitu

militum qui ibant cum rege Valenciam, decercare eam de moros.

Ego Aldefonsus, Dei gratia rex, quod feci roboro et confirmo.
Helisabet regina quod rex fecit confirmo.

Pelagius Erigus, cognomento Botan, notarius regis, scripsit et hoc signum fecit.

3

1141, enero, 21.

Fuero de Molina Ferrera concedido por el cabildo de la catedral de León.

(A. C. León, núm. 1.394, orig.)

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IHESU.

Sub Christi nomine. Ego Petrus Arie, prior, et omnis conventus Sancte Marie Legionensis sedis, facimus kartam de foro hominibus de Molina Ferreira, quod uicarius siue maiorinus eiusdem uille numquam capiatur, et quando eum dominus Sancte Marie deponere uoluerit numquam aliud persoluat nisi unum bouem uel precium unius bouis.

Si quis hoc scriptum infringere quesierit sit excommunicatus et maledictus per infinita secula amen.

Facta karta huius fori sub era M^a C^a LXX^a VIII^a et quodo XII kalendas Februarii. Imperante domino Adefonso imperatore cum uxore sua regina domna Berengarie in Ispanie regno. Iohanne electo Legionensem regente.

(1.^a columna):

Ego Petrus Arie prior conf.—Ordonius Sesnandi uicen tenens electi conf.—Fernandus archidiaconus conf.—Martinus archidiaconus conf.—Martinus Hiohannis maiordomus electi conf.—Ceteri canonici conf.

(2.ª columna):

Qui presentes fuerunt: Johannes testis.—Petrus testis. Micael testis...

(Debajo):

Petrus notuit (signo).

1153, abril, 23.

Fuero concedido a Molina Ferrera por el obispo de León.

(A. C., León, núm. 1.401, orig.)

CIROGRAPHVM NON MVTVR.

(*Christus*) In Dei nomine. Ego Iohannes, Dei gratia Legionensis episcopus, cum consensu omnium canonicorum eiusdem ecclesie, facio cartam boni moris uobis hominibus morantibus in Molina Ferrera et in Xana et homnibus qui post uos ibi moraturi fuerint, uidelicet, ut non detis amplius neque maneriam neque nuncium. Vos autem propter hoc bonum forum quod ego do uobis debetis mihi et successoribus meis dare in unoquoque anno L^a reielos supra illos C^m et L^a quos singulis annis dare soletis. In huius itaque carte roboratione accipio a uobis LX^a solidos merguliensium.

Si quis uero uobis habitatoribus de Molina Ferrera et de Xana hanc cartam boni moris infringere quesierit sit maledictus et excommunicatus, et cum Iuda proditore in inferno damnatus, et pectet illi qui huius carte uocem pulsauerit mille morabetinos et careat uoce.

Facta carta boni moris sub era Mª C^a LXXXXI^a, et quodum VIII kalendas Maii.

Regnante imperatore Adefonso in Legione et in Toletto cum coniuge sua domna Rica. Poncio de Minerua turres Legionis tenente. Martino Nepzani in Legione uillicante Petro Christiano in Astoricensi sede episcopo. Petro Drago in eadem uilla uillicante.

Ego Iohannes predictus episcopus hanc cartam, quam fieri iussi, propria manu roboro et confirmo (*signo*) Iohannes.

(1.^a *columna*):

Gaucelmus, archidiaconus et prior, conf.—Fernandus, archidiaconus, conf.—Arias, archidiaconus, conf.—Ugo, archidiaconus, conf.

(2.ª *columna*):

Petrus, archidiaconus, conf.—Petrus Guterriz, primicerius, conf.—Petrus Sequini, sacrista, conf.—Magister Henricus, conf.

(3.ª columna):

Qui presentes fuerunt: Petrus testis.—Martinus testis.—Pelagius testis.—Petrus notuit. (*Signo.*)

5

1180, enero, 12. Carrión.

Alfonso VIII concede fueros a los concejos de Villasila y Villamelendro.

(A. H. N., Uclés, caj. 325, núm. 1, copia de la época, hoy en depósito de la exposición, 450 × 392.)

(*Christus-Alfa y omega*). In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Regie conuenit maiestati humilibus personis misericordiam clementer exhibere, miserabili oppressione fatigatos ope releuationis uisitare, prauas aufferendo consuetudines et bonos foros inpendendo. Ea propter ego Aldefonsus, Dei gratia rex Castelle et Toleti, una cum uxore mea Alionore regina, libenti animo et uoluntate spontanea et pietatis intuitu, pro animabus parentum nostrorum et salute propria, facio cartam donationis et concessionis et stabilitatis uobis uniuerso concilio de Villa Sila et uobis concilio de Villa Melendi, presentibus pariter et futuris, iure hereditario in perpetuum ualituram. Dono itaque uobis et pro foro concedo ut nullus, siue clericus siue laicus, de supra nominatis conciliis de cetero umquam persoluat alicui homini neque regi neque merino neque uillarum dominis nuncium neque manneriam neque roxum. Et omnis mannerus istarum uillarum supradictarum non habens filium uel filiam totum suum auer, si mandare aut donare uoluerit, liberam potestatem habeat mandandi uel donandi quibuscumque uoluerit, tam clericis quam omnibus aliis; moriente illo quod supradictum est sine omni contradictione nullius hominis totum ualeat. Et ille qui hereditabit in illo auere mannerii det unum carnerum de duobus dentibus domino uillarum.

Preterea de homicidio et de omni calumpnia terciam partem ad terram proicio. Et si quis aliquem interfecerit ipsemet pectet homicidium et ab aliis non petatur nec prectetur.

Concedo etiam uobis ut per tres ebdomadas numquam uadatis ad sernam nisi uno solo die et in simul omnes uadant.

Et quando uocati fuerint isti supradicti concilii ad sernam, habundentur pane tritico et bono uino et caseo in mane, et hora none cessent a labore, et ad cenam pane et uino habunde et de duobus pulmentis scilicet casei et butiri, et in tribus sernis per annum in mane sicut iam supradictum est et ad cenam carnem porcinam satis ad mandicandum, et nisi hoc ita perfectum fuerit nec uocentur nec calumpnientur stare.

Et in infurcionem unusquisque eorum non det nisi tres quartas de pane annuatim, hoc in Augusto, et det duas cannadellas de uino, et hoc in octubre. Et inter tres homines non dent nisi duos tocinos solumodo, hoc ad festum sancti Martini.

Et pro fonsadera numquam pectet unusquisque eorum nisi duos solidos ad Martium.

Et de collatiis istis tributum dantibus, si quis eorum obierit, mulier eius existente uidua non habens filium uel seruum terre cultorem non persoluat nisi dimidium tributi domino.

Et mando istis supradictis conciliis tributa habere omnia duorum hominum annuatim integra, ideo quod omnibus diebus dominicis huius seculi habeant me in memoriam tam uiuum quam defunctum.

Isti sunt fori quos laici debent dare. Et sacerdotes supradictarum uillarum eos facio liberos cum domibus suis et nullum dent tributum nisi tantum domino suo episcopo, quia semper exorant dominum nostrum Ihesum Christum pro salute regis, et hoc sufficit nobis.

Et si quis istarum uillarum ad aliam uillam regis ire et habitare uoluerit, absque contradictione domini uillarum omnia sua mobilia et in mobilia secure et libere secum ducat.

Si quis uero huius mee donationis cartam et istos meos foros in aliquo rumperit uel diminuerit, aut collatios istos a foro suo extraxerit, ad regem qui tunc regnauerit confestim supradicte uille reuertantur, et insuper ira Dei omnipotentis plenarie super eum incurrat, et regie parti M^e aureos, et uobis predictis conciliis dampnum quod intulerit duplatum pectet in coto.

Facta carta in Carrione, era M^a CC^a XVIII^a, pridie idus Januarii.

Et ego rex Aldefonsus regnans in Castella et in Toledo hanc cartam quam fieri iussi manu mea proprio roboso et confirmo.

(*Signo rodado*):

SIGNUM ALDEFONSI REGIS CASTELLE

(*En torno al signo*):

Rodericus Gutierrez, maiordomus regis, confirmat. Gomez Garsie, alferit regis, confirmat.

(1.^a *columna*):

Celebrunus, Toletanus archiepiscopus et Hyspaniarum primas. confirmat.

Raymundus, Palentinus episcopus, conf.

Petrus, Burgensis episcopus, conf.

Sanctius, Auilensis episcopus, conf.

Gundisaluus, Secobiensis episcopus, conf.

(2.^a *columna*):

Comes Petrus, conf.

Comes Gomez, conf.

Comes Ferrandus, conf.

Ferrandus Roderici, conf.

(3.ª *columna*):

Petrus de Arazuri, conf.

Petrus Roderici de Azagra, conf.

Petrus Garsiez, conf.

Didacus Boyso, conf.

(4.ª *columna*):

Petrus Roderici de Nagera.

Aluarus Roderici de Guzman.

Lupus Didaci de Mena.

Lupus Didaci merinus regis.

(*Línea inferior*):

Magister Geraldus, regis notarius, in Castella existente cancellario, scripsit.

6

1187, junio, 18. Burgos.

Fuero dado a Belbimbre con sus barrios de Villalvin, Barrio, Villazopeque y Tellolongo, concedido por Alfonso VIII.

(A. H. N. Depósito del Registro, orig. 495 × 515 mm.)

(*Christus — Alfa y omega.*) Tam presentibus quam futuris notum sit ac manifestum quod ego Aldefonsus, Dei gratia rex Castelle et Toleti, una cum uxore mea Alienor regina, libenti animo et uoluntate spontanea, intuitu pietatis et misericordie pro animabus parentum meorum et salute propria facio cartam donationis fororum et consuetudinum, concessionis et stabilitatis, uobis concilio de Beneuiere, dono uobis aliis¹ quatuor barriis, uidelicet, de Villa aluin, et de Barrio, et de Villa zopech, et de Tellolongo, presentibus et futuris, et filiis et filiabus uestris, et posteris et omni successioni uestre, in perpetuum ualituram.

In primis, dono uobis, pro bono et laudabili consuetudine et foro, quod omnes incole et uicini de Beneuiere et de predictis quatuor barriis et de quolibet illorum, hereditates suas, quas in regno meo habuerint, ubique et in omni loco, liberas et ingenuas habeant, et ipsis seruiant tantum et non aliis.

Statuo etiam quod de omni liuore facto ab aliquo uestrum inter uos in uillis et in barriis uestris, si liuor appreciatus fuerit, due partes calumpnie persoluantur domino, tertia uero diuino intuitu relaxetur et non requiratur ab aliquo; et, si liuor appreciatus non fuerit, nihil pectetur pro eo nec domino nec alicui alii. Insuper totius homicidii ab aliquo uiro perpetrati et cuiuslibet calumpnie due partes persoluantur domino, tertia uero pro remedio anime mee relaxata remittatur et non detur nec ab aliquo requiratur.

Mando preterea ut unoquoque mense una uice faciatis sernam mihi in agricultura et in uinea, quaque uice in quolibet istorum opere, siue in cro, siue in uinea, et in sex harum uicibus panis et uinum et carnes ad esum uobis de meo proprio de consuetudine ministrentur, residuis uero sex uicibus panis et uinum, caseum uobis in escam de meo tribuantur.

Preterea, omnibus uobis qui milites fueritis in Beneuiere et in predictis quatuor barriis indulgeo et concedo quod nullam

1 Estas tres palabras: *dono uobis aliis* están escritas sobre raspado.

facenderam pectetis, et habeatis dominos quales habere uolueritis et domos uestras liberas possideatis.

Similiter, et clerici nullam faciant facenderam et domos et omnes res suas liberas habeant, et nemo in eorum domibus absque ipsorum permissione et consensu hospitali presumat, et uidue neminem in hospicium recipere cogantur.

Addo etiam uobis quod iudices qui uulgo alcaldes uocantur nullam faciant facenderam, et excusatio ista et absolutio eis in premium laboris sui sufficiat.

Statuo preterea quod omnes habitatores de Beneuiere et de Villa zopech et de Tellolongo unius tantum domini prestamerii dominio adhereatis, et nulli liceat uos per partes diuidere ad plurium dominorum dominatui subicere.

In quacumque domo prestamerum hospitali contingerit in Beneuiere et in sepe dictis quatuor barriis, ultra trium dierum spacium contra uoluntatem hospitis sui prestamerus solo uno momento moram non faciat.

Concilium de Beneuiere unum tribuat iudicem et unum saionem; qui tamen oues alicuius de concilio pignorare non debeant nec presumant.

Dono etiam uobis pro foro quod omnes illi qui in aqua, ad in igne, ad sub terreno uel pariete peribunt, absolute a uobis sepulti tumulentur, et nec homicidium nec calumpniam aliquam pro eis pectetis.

Omnes nobiles, infanzones, scilicet, quotcumque in Beneuiere et in istis quatuor barriis incole fuerint, similem et eandem calumpniam et satisfactionem et emendam pro desorna sua recipiant quam ipsi uillani debent et forum habent recipere.

Nullum unquam detis cellerizo nec erarium qui regalem aream custodiat, nec detis maneriam, nec rosso.

Aliqui uestrum, clerici uel laici, et in Beneuiere, non alibi, habeatis uestra iudicia et uestros plazos et ibi fiant sacramenta et prestentur cum uestro iudice et propter hoc a uilla non exeatis.

In domo iudicis nullus dominus uiolenter hospitetur.

Nullus uestrum respondeat de aliqua causa uel querela sine rancuroso.

Qui accusatus fuerit de homicidio, et sacramento duodecim iudicio purgari debuerit, paret duodecim homines de sua ledania et ex illis iuret cum sex, et, si non compleuerit, pectet suum forum. Pro demanda furti et hereditatis purget et delimdet se

cum uno tanto suo uicino. Pro omni alia calumpnia iuret ipse solus tantum, et, si non compleuerit, pectet suum forum.

Quicumque casam de nouo prendiderit in toto anno illo nullam facenderam faciat.

Omnis iuuenis forro sit cuius uoluerit et habeat omnes res suas et pecuiarem suum saluum.

Si aliquis alium ad morandum in domo sua susceperit, susceptus ille non soluat facenderam nisi suscipienti cuius domo fuerit.

Si quis a patria uestra et regione discesserit, parentes eius habeant hereditatem et omnia mobilia eius.

Omnes illi qui filios uel filias, in aliis uillis habitantes habuerint, post eorum mortem eant ad loca habitationis sue et portionem que patrem et matrem aud ceteros parentes contingerit ipsi absque contradictione percipiant.

Preterea, concedo uobis ingressus et egressus uestros et aquas in quibus, ubi uos uolueritis, pesqueras construatis; prata et herbas uobis dono quotquot ad Beneuiuere pertinere dinoscuntur, et quinnones qui sunt iusta sernam et hereditatem quam dixerunt de sororibus, et uillam que dicitur Mesina cum hereditatibus et aquis suis que ad eam pertinent, et dono concilio de Beneuiuere et de predictis quatuor barriis Canterellos cum hereditatibus suis et exitibus, et Sanctum Andream, et Turrem, et Quintalleam, et Fenar, et Zorita cum suis sernis et hereditatibus, et exitibus et pratis, et herbis et quantum nemus quod est super Cantarellas et aliud nemus quod est super Villam alui cum suis exitibus et omni iure suo. Insuper illis de Beneuiuere et de dictis quatuor barriis qui domos foris in sua ledania habuerint seruiant illis et non aliis. Dono etiam concilio de Beneuiuere Tello longo et Villam zopech et Villa alui cum sernis suis et hereditatibus, et aquis, et pesqueriis, pratis, et exitibus et cum omnibus que ad easdem uillas pertinent.

Hec igitur precedens fororum institutio et sequens hereditatum uillarum et nemorum donatio rate et stabiles perpetuis temporibus perseuerent.

Si quis uero hanc cartam infringere uel diminuere presumpserit, iram Dei omnipotentis plenarie incurrat, et insuper regie parti mille aureos in coto persoluat, et dampnum quod eis intulerit dupplatum restituat.

Facta carta apud Burgis, era M^a CC^a XXV^a, III^a kalendas Julii.

Et ego rex A., regnans in Castella et Toletu, hanc cartam manu propria roboro et confirmo.

(Signo rodado) :

SIGNVM ALDEFONSI REGIS CASTELLE.

(En circulo) :

Rodericus Guterrez, maiordomus curie regis, conf.
Didacus Lupi, alferiz regis, conf.

(1.ª columna) :

Gundisaluus, Toletane ecclesie archiepiscopus et Hispaniarum primas, conf.

Martinus, Burgensis episcopus, conf.
Ardericus, Palentinus episcopus, conf.
Rodericus, Calagurritanus episcopus, conf.
Martinus, Seguntinus episcopus, conf.
Ioliannes, Conchensis episcopus, conf.
Dominicus, Abulensis episcopus, conf.
Gundisaluus, Secobiensis episcopus, conf.
Comes Petrus conf.
Comes Ferrandus conf.

(2.ª columna) :

Didacus Xemeniz conf.
Gomez Garsie conf.
Petrus Ferrandi conf.
Aluorus Roderici conf.
Ordonius Garsie conf.
Petrus Roderici de Guzman conf.
Gundisaluus Copellini conf.
Aluorus Roderici de Maxilla conf.
Lupus Diaz, merinus regis in Castello, conf.

(Línea inferior) :

Magister Mica, regis notarius, Guterrio Roderici existente cancellario, scripsit.

7

Fuero de Espinosa.

(A. Colegiata de León, núm. 350, orig. 300 × 280 mm.)

In nomine domini nostri Ihesu Christi, amen. Isti sunt foros quos debent facere omnes abitatores de loco et popullatio de Spinosa². In primis abet ibi VI iugarias de domino rege; et uillicus eius ad calendas Januarias debet parare ad profectum regis quantum melior potuerit. Et si ille uoluerit laborare cum suis boues, istos populatores non debent ibi nullas sernas facere. Et aliam hereditatem per os terminos: per la Ulce de Reuredel uadit a Vallina, de Ascensio a summo de Casasola, et per alios que diuidunt inter Mor et Villa aruoquel, debent isti populatores laborare qui quesierint uel potuerint; et de quantum laborauerint in planum, debent perabsoluere III^{iam} partem ad seniorem, extra illos destros de Sancti Saturnini, cilicet, defessam et illos cascallares e la terra del cereisal; et de montibus debent persoluere quintam partem ad seniorem, et istam quartam uel quintam debent aducere ad aream regis. Et illos qui boues abuerint, debent adiuuare et trillare triticum; et senior debet eis dare comendare.

Et ad festum sancti Mar(t)ini debent dare singuli per singulos annos III^{or} panes et media terraza de uino.

Et qui porcum mactauerit persoluat unum parem de lumbos.

Et qui prestamun non abuerit persoluat medietatem, et lumbos si porcum occiderit.

Et debent dare II antares in annum inter omnes ad V omnes et duas bestias, e la una in tempore messionis, aliam in tempore quadraiesime.

Et debent facere mandatum ita ut ipso die possint reuertere cum sole ad domum suam.

Et si uulnerauerint unum ad uirum aut percusserit, pectet unum arietem aut I solidum ad seniorem; et si percusserit mulierem ad mulierem similiter faciat. Et si percusserit uirum ad mulierem de toca pectet II arietes aut II solidos, qualem abitatorem uoluerit. Et qui mandatum facere noluerit pectet I arietem. Et qui percusserit uillicum aut clericum II arietes.

Et si uirum abuerit rixam cum uxore sua de benedictione et illa in alio domum manserit I arietem persoluat; et si per bo-

² Sobre raspado las palabras *loco popullatio* y la sílaba *-sa* de Espinosa.

nos omnes se diuisirint et suum auer departirin pectet I bouem.

Et si occiderit unum ad alterum qui abitatorem fiat in illo loco, similiter pectet I boue et I ariem, et ille sedeat omnicida de sua proienia. Et si unum omnem ad alium occiderit fora del cautum, et isto baron abitare uenerit usque ad nouem dies nec persoluere omnicidium.

Et si mulierem uiduam uirum acceperit componat se con maiorino usque ad unos socos.

Quando senior uoluerit mittere uillicum ueniat totum concilium ante illum et dicat ad illos tres; qui uoluerit sedeat maiorino unum de illis; et si noluerint, persoluant singulos arietes quales supra diximus et remaneant in pace, et si unum de illis noluerit sedere sedeat et usque ad unum persoluat unum bouem et reddat cunctam de quantum acceperit.

Et quando dominus regem pectum iactauerit quantum in alfoz de Lamas unusquisque per suas canamas debent istos persoluere medietatem.

Et si unum omnem cum alio abuerit aliquam intencionem, det fidiatorem in I arietem et percurrat suum directum.

Et si de istos omnes aliquem uoluerit abitare in aliam uillam, leuet totum suum auer usque ad tercium diem in pace, et paleam usque ad nouem dies.

Omines abitatores de isto loco³ abent forum uendere uel suppinorore suas arotelas, suas casas, usque remaneant in singulas casas de tres uigas, et si illos uendere uoluerint illas casas de III uigas quantum de illas acceperint reddant inde quartam partem ad seniore. Et qui totas suas casas et arotelas in unum uendere uoluerit reddat III partem ad seniore. Isti omnes abent forum leuare totas suas arotelas ubi uoluerit et dare III partem de illo panem ad seniore. Et qui in alio loco ire abitare uoluerit et suas domos relinquerit quando ad illas uoluerit uenire accipiat illas sine inquietatione.

De fructu de suos ortos, de lino et de nabar non debet dare ad seniore fossatum, nec debent facere nec debent dare portaticum in Legione nec de alias ereditates que abuerint in alia parte; nec debent facere alium forum nec dare rausum ..... uoluerit ..... sancti Saturnini componat se cum maiorino et cum ..... et non perdat cam in omnibus diebus uite sue, nisi fuerit causam que non poterat emendare, et illo maiorino

---

3 Sobre raspado: lo anterior empezaba por b.

non debet mittere clericum nisi cum toto con[ci]lia tam de
eredibus de B[arrio]s de suso quam de illis de .....
postquam istos omnes binauerint in istam ereditatem non abeat
potestatem maiorino tollendi eam quanta binauerit.

8

1203.

*Fuero concedido a Fuentetaja por el abad del monasterio de
San Andrés de Vallveni.*

(A. H. N., San Andrés de Valveni, orig.)

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z +.

Ego Godefridus, abbas Sancti Andree Vallis benigne, simul
cum omni conventu eiusdem loci, damus forum hominibus nos-
tris de Fontetalia, scilicet, ut faciant opera sua per unum-
quemque mensem monasterio sicut soliti sunt. Qui uero boues
non habent ueniant ad quod iussi fuerint cum asinis si habue-
rint et ferramentis suis et fratres dabunt laborantibus panem
et uinum et pulmentum quale ipsi habuerint.

Insuper dabunt homines de Fontetalia in festiuitate Sancti
Martini qui iugum habuerit boum duos solidos; qui unum
bouem unum solidum; qui asinum unum solidum; qui bouem
et asinum duos solidos; qui nichil horum habuerit sit in mer-
cede abbatis sicut ipsi placuerit.

Si quis uero eorum mutare se uoluerit de uilla uel in uilla
sub domo alterius, habeat nouem dies in quibus tollat mobilia
sua et eat cum corpore et mobili suo quocumque uoluerit. Do-
mum uero suam uendat uicinis suis uel abbati si emere uoluerit.
Sin autem tollat ligna et paleas, et parietes dimittat sanas. Si
uero alter uenerit populare domum fecerit nouam in primo an-
no sit ab omni grauamine absolutus.

Facta carta in era M^a CC^a XL^a I^a. Regnante rege Aldefonso
in Toletto et in Castella cum uxore sua Alienor. Maiordomus re-
gis Gonsaluus Roderici. Signifer regis Comes Ferrandus. Me-
rinus maior Guterrius Didaci. Toletane sedis archiepiscopus
Martinus Lupi, Palentine sedis episcopus Aldericus.

(1.^a columna) :

Godefridus, abbas, conf.

Dominicus, prior, conf.

Gonsaluus, suprior, conf.
Johannes, cellararius maior, conf.
Totusque conuentus conf.

(2.^a columna) :

Garsias Martini de Negrellos conf.
Fernandus Garsie conf.
Petrus Garsie conf.
Gonsaluus Garsie conf.
Martinus Fernandi conf.

(3.^a columna) :

Martinus Garsie de Couellas conf.
Martinus Petri de Sancto Martino conf.
Petrus Sancii conf.
Michael Sebistiani conf.
Dominicus Sancii conf.

9

1204.

Fuero concedido a los de San Miguel por el abad de San Andrés de Valveni.

(A. H. N., Clero, San Andrés de Valveni, orig.)

Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Willelmus, abbas Sancti Andree Vallis benigne, totusque conuentus, damus forum hominibus habitantibus in uilla Sancti Michaelis ut faciant sernas sicut soliti [sunt] in unoquoque mense unam, addendo duas a festiuitate Sancti Iohannis Baptiste usque ad festiuitatem Omnium Sanctorum quando nobis amplius necessarie fuerint.

Et qui habuerit iugum boum det unum morabetinum; qui bouem et asinum unum morabetinum; qui ualens habuerit in mo[vi]li uno iugo boum et probare potuerint quatuor homines ex concilio det unum morabetinum; qui unum bouem medium morabetinum; qui asinum terciam. Ceteri uero singulos solidos et hoc in die Sancti Andree.

Similiter, ipsa die, [omni] anno, pro cena dabunt conuentui quatuor aurei in pane et uino et pescado.

Qui uero pro aliqua neccesitate hereditatem suam uendere uoluerit, uendat parentibus suis in uilla Sancti Michaelis uel in

uilla Sancti Martini uel in uilla Fontis talie, ita, scilicet ut monasterium Sancti Andree nullum impedimentum ab aliquo patiatur; sin autem a concilio Sancti Michaelis omnino res[ta]u-
retur.

De eundo et redeundo antiqua consuetudo teneatur, ita ut eant ubicumque uoluerit cum omnibus suis absente et manifeste et redeant similiter.

Secundum forum suum dent calumpnias ita scilicet ut de cognitis dent q[ui]ntam partem; de incognitis uero saluent se suo foro. [Si autem] iudex eis pesquisam dare potuerit det ex letania tria testimonia, non de uilla Sancti Michaelis, et pectent usque ad sumum. De inquisitione hominis mortui, uel de muliere uiolata uel sub se missa, de domo cremata, de pariete terroso, qui ex uno in antea persecutus fuerit ali[quando] cum arinis uel saxis [in] portam percusserit uel in parietem et incluserit eum, et pesquisam dederit ei iudex, det ex letania tria testimonia, non de uilla Sancti Michaelis, et ipse pectet C C C solidos.

Si uox de apellido superuenerit, saluet se cum undecim ipse sit duodecim, sin autem saluet se cum duobus et ipse sit tercius.

Similiter omnis uox homicidii saluetur.

Si in fonte [concilii] uel in terrero eiusdem homo obierit non pectetur.

Liuores qui apreciati non fuerint non pectetur.

Qui [or]tos habent claudant eos, sin autem pectetur singulos carneros abbati et perdant ortos.

Si quis puteum suum non clauserit et homo uel bestia in eo ceciderit, secundum forum suum pectet calumpniam. Si bestia uel bos uel pecora in puteo alicuius ceciderit et manifestus fuerit pectet ea, sin autem det ei pesquisam cum tribus testimoniis ex letania et pectet. Si autem pesquisam non habuerit saluet se suo foro.

De orto aperto, quicquid in [eo] ceciderit pectetur.

Si in uita[tus f]uerit aliquis a iudice ex illo qui boues et asinos non habente ut eat in uia unde illa die possit [reuer]ti et ire noluerit, pectet unum carnerum abbati. Si uillicus uel iudex uocauerit aliquos de uilla Sancti Michaelis uel forsitam eos ut eant cum illo in aliquo negocio, det eis fideiussores et eant cum illo. Si autem ire noluerit, pectent singulos carneros abbati. Si quis pro ingenti necessitate in aliam partem ire noluerit, relin-

quat domum suam senioribus monasterii ut quando reuerti uoluerit absque ulla contradictione possit recuper[are] domum suam.

Nullus pignoret uicinos suos sine iudice. Quod si aliquis fecerit pectet V^e solidos abbati.

[Dicti] magistri nostri in perpetuum sint excusati de pecto et façendera.

Si quis uenerit populare in uilla Sancti Michaelis et pauimentum nouum fecerit, non pectet in primo anno nec seruari faciat.

Si quis uoluerit exire de uilla Sancti Michaelis populare in aliam [espediat se a iudice] et habeat spacium no[uem] diebus in leuandis rebus suis aut uendat ea uicinis suis aut [conuentui], et si noluerint uel non potuerint, leuet [casam, sine] sue parietes omni integras [remaneant].

Clerici Sancti Michaelis si fuerint duo uel tres uel eo amplius et honesti fuerint et placuerint abbati ... atque conuentui habeant terciam partem ecclesie, conuentus uero duos. Si unus fuerit, medietatem unius tercie, altera medietas cum consilio abbatis mittatur in profectu ecclesie Sancti Michaelis.

Et ego rex Aldefonsus Castelle, una cum filio meo Fernando, hominibus uille Sancti Michaelis concedo omnem illum forum que habuerunt in tempore imperatoris aui mei, cum ingressibus et egressibus, cum montibus defensatis et non defensatis, cum defesis, cum pascuis, cum pratibus, cum aquis et cum omnibus pertinentiis suis, et confirmo et eis perpetuo possidendum trado.

Facta carta in era M^a CC^a XL^a II^a: Regnante rege Aldefonso in Toletto et Castella, cum uxore sua Alienor regina et filio suo Fernando.

10

1217, enero.

Fuero de Abelgas, concedido por el obispo de León.

(A. C., León, núm. 1.483, orig.)

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Notum sit omnibus presentibus ac futuris quod ego Rodericus, Dei gratia Legionensis episcopus, una cum eiusdem ecclesie capitulo, damus hominibus de Auelgas istos foros.

In primis, uidelicet, quod quando dominus Legionensis episcopus uel eius uicarius singulis annis uenerit ad Auelgas, petat maiorinum a concilio eiusdem loci. Si concilium noluerit dare ei maiorinum, uicarius episcopi eliget unum de uilla quem uoluerit et instituet eum maiorinum. Si ille qui electus fuerit recusauerit esse maiorinus, componet cum uicario episcopi cum quindecim solidis. Similiter et qui secundo electus fuerit. Sed qui tercio electus fuerit erit maiorinus uelit nolit; et ad depositionem maiorinatus dabit episcopo suam cunctam directam et insuper XV solidos.

Mulier uidua, si iterum nubere uoluerit, dabit episcopo XV solidos pro nupciis.

Si dissensione orta inter uirum et coniugem ipsam per noctem unam tantum extra domum propriam sua sponte manserit, dabit episcopo XV solidos. Si uir eum solus sine maiorino ad domum reduxerit, ipse dabit XV solidos.

Qui manu propria homicidium perpetrauerit, omnium mobilium eius medietatem capiet maiorinus, alia medietas remaneat uxori sue.

Vicinus qui relicta uilla ad alium locum recesserit ibidem moraturus, dimittet domino unum arietem, et quandocumque ad eandem uillam causa morandi redierit intrabit propriam hereditatem. Si uero arietem non dimiserit, remanebit hereditas secundum domini episcopi arbitrium disponenda.

Qui suam hereditatem uendiderit, quintum precii dabit domino. Non debet illam uendere uel obligare militi nec homini potenti, nisi ei qui faciat forum debitum domino episcopo pro eadem et sedeat in ipso solo.

Si maiorinus apellitum dederit, qui ad illud non uenerit dabit unum carnerum.

Qui in latrocinio deprehensus fuerit, pectabit domino XV solidos et rem sublatam domino suo.

Quanticumque laboris fructus habuerint de loco qui dicitur Feruencias ad iusum, quintam partem dabunt domino; ab eodem loco ad sursum de lo brauo dabunt quintum; et de domato, quartum.

Qui lauorauerit cum axada, det decimam domino excepta decima ecclesie.

De Geneuredo dabunt decimas ecclesie Legionis. De serna comitis dabunt decimas eidem ecclesie. De tribus terris de Collato et de Spineto dabunt decimas Sancte Marie.

Qui non uenerit ad secandam herbam die quam eis maiorinus prefixerit, pectabit unum carnerum. Eis autem qui [ad] secandum uenerit dabit dominus panem et unum carnerum ad comedendum, et ipsi gubernabunt se in aliis de suo proprio. Sed uidue que non dant uiros ad secandam herbam, ipsemet debent uenire ad colligendum eam tam in prato quam in domo et dominus dabit eis ad comedendum. Ad colligendum panem episcopus dabit suum hominem quem uoluerit sed non dabunt illum collectorem de uilla per forum.

Si iuentus fuerit quis in furando panem domini, auferetur ab eo illud in quo furtum subportabat, et si restiterit pectabit unum carnerum reducto pane ad aream.

Si quis panem collegerit absente quartatore domini, pectabit XV solidos et damnum.

Quando petitum fecerit dominus rex, de quantocumque derint in Luna medietatem debunt homines de Auelgas, et eiusdem medietatis medietas est domini episcopi, alia domini regis.

In kalendis Marci dabunt singulos solidos de unaquaque domo pro fossadaria.

Qui porcum mactauerit, dabit eius lumbos domino episcopo et non debent dare iudicatum.

Populator qui uenerit ad Auelgas non faciat ullum forum domino in primo anno.

Qui laborauerit cum iugo bouum, accipiat unam quartam panis de area episcopi et qui cum uno boue accipiat mediam.

Et homines de Auelgas debent dare domino episcopo singulis annis pro suo ianctare quando uoluerit LX^a solidos ubicumque sit.

Facta carta mense Januario, sub era M^a CCL^a V^a. Regnante rege Adefonso in Legionem, Gallecia, Asturiis et in Strematura. Sancio Fernandi Legionem tenente. Iordano Ouequez turres Legionis tenente. Lobeto in Legionem uillicante. Nunno Froyle Lunam tenente.

Ego Rodericus Legionis episcopus et eiusdem capitulum hanc kartam quam fieri iussimus confirmamus (*signo*).

Sciendum etiam quod homines predictae uille debent portare fenum ad pallare episcopi.

Qui presentes fuerunt:

(1.^a *columna*):

Ferdinandus decanus conf.—Rodericus archidiaconus conf.—
Iohannes archidiaconus conf.—Martinus archidiaconus conf.—

Martinus precentor conf.—Lupus prior conf.—Lupus Sancii canonicus conf.—G. Didaci canonicus conf.—Martinus Facundi canonicus conf.—Iahonnes Grimaldi canonicus conf.—Isidorus Petri canonicus conf.—G. Michaelis canonicus conf.—Iohannes prior canonicus conf.—Petrus Luppi canonicus.—Ceteri canonici conf.

(2.^a columna):

Gutterrius Gundisalui miles conf.—Isidorus Fernandi conf.
 Petrus Gundisalui conf.—Martinus Saturnini conf.—Petrus Vi-
 lielmi conf.—Poncius Reimundus conf.—Domnus Gutterius conf.
 Fernandus Fernandi conf.

(3.ª columna):

De Luna:—Pelagius Petri de Maio conf.—Munioni Rabinaldo
 conf.—Aluarus Roderici de Laoles conf.—Maiorinus Martinus Pe-
 tri conf.

(Parte inferior):

Petrus notuit.

11

1225.

Fuero de Parga (Coruña.)

(A. H. N., Uclés, caj. 16, núm. 1, traslado notarial de 1319.)

In Dei nomine, amen. Sub era M^a CC^a LXIII^a. Alfonsus, Legionis rex, populauit Betanzos per forum de Beneuento et ita dat ipsum forum hominibus quos morauerint apud Parregam, scilicet [fili] ecclesie Sancti Iohannis de Lagostelle, Sancti Vincencii de Villares, medietatem Sancti Jacobi de Bagoy, Sancta Cruce de Coscoide in rocha Sanctus Vireximus, Sanctus Stephanus, filiglesia de Sancta Leocadia, Sanctus Pelagius de Seyxu.

Qui calem in Parregam habuerit, uindicet totas suas hereditates quas in toto regno habuerit cum illa domo de Parrega, et non det portaticum in uilla nec in suo alfoz, neque suos vassallos qui in alfoz habitauerint et foras de [alfoz non] maiorinus uel caseyro in toto alfoz neque in uilla non det portaticum.

Qui uicinus fuerit in Parrega non dabit fumaticam nec pa-

natariam in Parrega, nec habeat fornium de rege, nec caldam, nec sigillum per circuitum uille.

Statuimus et designamus terminos, et si aliquis uicinus alium uicinum infra istos terminos occiderit quamuis sit eius omicida cognitus moriatur pro eo. Et si fugerit, sit aleuiosus et traditor et totum suum abere et domos et [habi]tatores diuidant per tercias alcaydes, concilium et maiorinum. Et ille aleuiosus amplius non recipitur in Parregam nec in suo alfoz.

In Parrega incautamus totas armas, id est, totum ferrum, totum lignum, totam petram, totum ososum, per [que] aliquis de istis uicinum in uilla uel infra terminos percuserit, si inde obierit, moriatur et ille qui eum percussit, et ut supradictum est perdat quantum habuerit; si autem non obierit et membrum aliquod de ipsa ferida perdiderit [cum hoc] perdat et ipse manum et pectet C morabetinos, lioratus habeat inde terciam partem, alcaydes uero, concilium et maiorinum diuidant per tercias alias duas partes, et ille exeat de uilla et de toto alfoz.

Omnes aldeas quas dominus noster rex dedit nobis ita uin [dicent] et talem cautum et forum habeant sicuti et uilla.

Qui concilium sicut alcaldes mouerit aliquam uoltam faciendam, pectet C morabetinos et pectet quantum damnum ibi fuerit factum.

Qui in uilla uel infra terminos bandum cum armis uel cum manibus fecerit, pectet [C morabetinos] et liores quos fecerit pectet sicut nostrum forum est et sicut in carta resonat. Qui bandum cum lingua fecerit, pectet LX solidos. Qui bandum de C morabetinos leuare uoluerit per inquisitionem de V uicinos de bono testimonio et posteros leuiet illum. Bandum uero de L [III morabetinos] per III uicinos posteros et de bono testimonio.

Qui alcaldes uel iudices denostauerit uel amenacauerit dimencierit in iudicio uel in aliquo profecto de villa pectet illi D solidos, si probare illi non potuerit quod non dicebat uel non iudicabat uerum.

Qui ..... de campo in uilla uel infra terminos sine mandato de alcaldes pectet LX solidos.

Qui a sinal de alcaldes in villa non uenerit, pectet V solidos; de foros uille, pectet solidos LX^a. Qui a sinal uenerit et non compleuerit sicut alcaldes uel alios bonos homines [iu]dicauerint et receserit, ita pectet sinal quomodo si a sinal non uenisset.

Qui pignus abstulerit pectet V solidos.

Vicinus qui ad alium uicinum dixerit aleuiosus uel tradito-

re, uel cigulo, uel fududinculo, siue sit uir uel mulier qui ista denos[ta] dixerit, et ille alios non tornauerit, pectet pro unoquoque denosto I morabetino, tercia denostado, et duas partes ad alcaldes, concilio et maiorino.

Pro demanda de I morabetino non eant ad aliam partem accipere iudicium neque a forum sec hic accipiant.

[Homo] de benefacturia qui in villa domum non habuerit et in alfoz in sua benefacturia habitauerit, sit defensus sicut uicinus sed non habeat in prima nec C morabetinos nec LX solidos pro ferida de arma de testada uel de bando.

Si aliquis cum muliere aliena de [benedic]cione comprehensus fuerit, moriantur ambo et perdant quantum habuerint; et si fugerint, non succurrat illos ecclesia neque palacium alicui potentis, et si aliquis illos amparauerit cum ipsis criminosis pena sustineat. Si mulier uirum legitimum dimi [serit et] prius rationem directam pro qua eum dimitit ante alcaldes uel in concilio non ostenderit, si eam uir suus recipere uoluerit, alcaldes capiant illa et mitant in manu uiri sui, et si eam aliquis amparauerit pectet C morabetinos, uir eius [habeat] terciam partem, alcaldes, concilium et maiorinum habeant duas partes. Et si ipsa mulier fugerit, uir eius habeat totum suum auer et hereditates, et filii amborum post eius obitum. Si autem uir legitimam uxorem dimiserit et prius rationem [directam pro qua eam dimitit] ante alcaldes uel in concilio non ostenderit, ipsa mulier habeat totum auer et hereditates in pace.

Vicinus qui primitus alium uicinum percuserit et percusus super se tornauerit ille qui primitus percusit, pectet quantum fecit et ille qui [..... oprobrium] nichil pectet.

Maiorinus uel sagione non intrent in domum uicini nec in sua possessione, nec habeant poder super domum uicini, nec in suo habere, sed si de tali calumpnia criminatus fuerit pro qua perdere debeat corpus [et auer, alcaldes] recipiant eius domus et auer cum bonos homines de concilio et teneant eum capte donec ille uel eius uozero teneat uocem et accipiat iudicium rectum. Et etiam si debuerit perdere, perdat; si perdere non debuerit [alcaldes per bonos homines] integrent omnia sua. Si uero de tali calumpnia accusatus fuerit pro qua perdere debeat auer et non corpus, det fideiusem per nostrum forum et neneat uocem cum illo qui de illo rancuram habuerit uel cum suo uozero, [et de quantum illum de uicerit] tantum pectet per nostrum forum et per cartam.

Si uicinus uicinum cum arma de testada percuserit, alcaldes et bonos homines de concilio qui de [qua]cumque parte sint amici uideant ipsos liuores, et si iudicauerint [tenere illum], alcaldes teneant illum et custodiant et omnia sua obseruent, et si uixerit uulneratus dent ei omnia sua ab integro super fideiuisorem et accipiant iudicium. Si autem obierit, faciant de illum iusticia per cartam nostram [et donec ui]uat uel moriatur uulneratus, corpus et abere de forifactore non intrent in poder de maiorinus.

Si aliquis non uicinus ad uicinum iniuriam fecerit uel dixerit, nemo illum recipiat pro uassallo nec teneat eius [uocem nisi] primitus fuerit suus uassallus per bonos homines donec prius emendet quod fecit uel dixit ad uicinum. Tamen alcaldes prouideant et habeat directum ille non uicinus. Et si uizinus illum pro uassallo receperit uel uocem eius tenuerit pectet X morabetinus, tercia pars liuorato et duas partes ad alcaldes, concilio et maiorino.

Si aliquis non uicinus per superbia uicinum percuserit, omnes uicinos adstantes uel conuenientes adiuuent uicinum. Et qui non fecerit pectet X morabetinos, tercia pars liuorato, et duas partes ad alcaldes, concilio et maiorino.

Si quis de aliquo uicino filiam de capillos leuauerit uel arrisa-uerit, sit inimicus de toto concilio et exeat de villa et de toto alfoz et nunquam ibi recipiatur sine uoluntas patris puelle uel propinquis parentibus, et forifactor pectet C morabetinos parentibus puelle. Similiter autem fiat pro soprina et pro consanguinea qui in sua domo tenuerit et nutrierit, et pro soldada non steteris.

Si alcaldes eminas uel mensuras siue uaras conferire uoluerint, conuocent bonos homines de unaqueque collacione et ipsos cum rectore et maiorino accipiant illas et statim conferant illas, et que fuerit falsa pectet V solidos maiorinis et non habeat poder nisi super illa que fuerit falsa. Et ipsa die qua illas receperit conferant illas.

Pro in prima et pro arma de testada et pro bando de manibus uel de lingua non pignorent alcaldes neque maiorinum, nec infidient nec recipiant iudicium, sed querelosus si uoluerit pignoret et fidiatorem accipiat, et postquam pignorauerit non componat ipsa calumpnia sine alcaldes et maiorino. Calumpnia in qua concilium partem habuerit, si suam partem dimittere uoluerit, dimisa sit. Similiter faciant alcaldes et maiorino de

suis partibus. Statim uero liuoratus pro in prima uel pro bando uel pro alia ferida fideiuiorem pro directo acceperit asculte illum de quo querimoniam habuerit.

Qui hereditatem siue domum uel uineam emerit et per III annos in pace possederit, et nemo illum in istis tribus annis pignora uerit aut pignora re atemptauerit et abstulerint illi pignus et ante alcaldes uel in concilio querimoniam non fecerit per cunctis tribus annis, amplius nemini respondeat, sed quod per tres annos in pace possedit semper in pace possideat, si ille qui mandat in Parrega uel in suo alfoz ipsos III annos habitauerint.

Omnes uicinos de Parrega ubicumque habitauerint siue in alfoz siue foras ad Parregam ueniant accipere iudicium, et si ad forum uel ad regem uel ad librum iudiciale ire debuerint, ibi ante alcaldes dent uicarios et nominent uozeros et dent fideiuiosores si necesse fuerint.

Totas benefacturias de alfoz et todos sanctuarios ad Parregam ueniant accipere iudicium, et ueniant a sinal.

Quando expensam dederimus ad regem, alcaldes habeant inde decimam partem.

Si aliquis ad regem uel ad reginam uel ad dominum terre de aliquo uicino querimoniam fecerit, nisi prius ante alcaldes querimoniam fecerit et si ei alcaldes directum non dederint, rancurese in concilio pregonato. Et si [ibi] directum non dederint, tunc rancurese ubi uoluerit. Si uero ita non fecerit, ualeat inde minus et perdat et emende quantum damnum euenerit illi de quo querimoniam ferecit, et pectet C morabetinos concilio, alcaldibus et maiorino.

Dum in fosado fuerimus, qui portauerit signa excuset homines XII^m. Qui tendam rotundam portauerit, excuset III°. Alcaldes quamuis non habeant tendas, excuset unusquisque III. Qui armas de fuste et ferro leuauerit excuset III. Scriptor de concilio excuset I.

Calumpnia de qua quereloso partem debet habere non componant alcaldes nec maiorinum sine querelosus.

Si uicinus alium uicinum cum manu sola percuserit et de ipsa ferida aliquod membrum perdiderit, perdat proinde manum et pectet C^m morabetinos, et exeat de uilla et de alfoz. Si autem membrum non perdiderit, pectet I morabetino, tercia parte liuorato et duas partes alcaldibus, concilio et maiorino, et liuos quos illi fecerit emendet per iudicium de terra.

Si uir uxorem cum qua bona uita habere solet percuserit et de ipsa ferida obierit, nichil proinde pectet et non sit omicida de suis parentibus. Et qui filium suum in castigando uel nutriendo percuserit nichil pectet pro hoc. Et magister si suum discipulum castigando uel docendo percuserit et inde obierit, nichil pectet nec sit omicida de suis parentibus.

Qui uineas uel panem per concilium uigilauerint uel ganato de concilio, non eant in fosatum nec dent fossatariam.

Vicinus qui alium uicinum cum manu uel pugno percuserit uel per capillos acceperit stantes in concilio apregonado, det illi ille percusus cum sua manu uel cum suo pugno tantas feridas quantas illi ei dedit in quali loco illi eas dedit uel accipiat illum per capillos quantas uices illum acceperat, et in[super] pectet illi V morabetinos.

Nos concilium de Parrega facimus hoc scriptum fidelitatem domini nostri regis Aldefonsi et firmiter statuimus ut nunquam amemus nisi dominus noster rex et semper illi seruiamus. Deinde statuimus ut totum concilium habeat directum et forum sub mercede domini regis Adefonsi et uiatores et peregrini transeant in pace. Dominus noster rex [Adefonsus] concilio uirorum bonorum hominum dedit forum istum Parrege et semper sedeamus recordati in unum.

Et modo mandamus si aliquid in Parrega fecerit iuramentum de bullicione terre... et bonos homines ante fecerint ueritatem faciant illi quomodo ad falsos et traditores et perdant corpus et haber. Et mandamus ut si aliquis con alio rixauerit, alter non surgat contra illum... nec in contencione sed unusquisque teneat suam uocem uel de suo uozero.

Et firmiter mandamus ut directuras domini regis amparet uel quis rex dederit sed suo m... habeat illos integro.

Et sine mandato de alcalde nemo ausus sit caualgare con maiorino per uillam nec per aldeas comedere et destruere sed sicut diximus alcaldes... totum directum ad maiorinum et alcaldes non consentiant maiorino ut faciat tortum nobis nec frangat nostros foros. Et si per alcaldes remanserit ut maior[ino] non habeat ipsi alcaldes sint forfactores domini regis et concilii. Et si alcaldes consenserint maiorino facere tortum ipsi sint forifactores de concilio et ille cum ma[iorino] caualgauerint uel cum adiuuauerint a tortum et deforum faciendum faciamus eis quomodo ad aleiuosos et peiuratos et ab hac die mitimus ista terra predic[ta] in manus de nostros alcaldes. Et qui ille distur-

bare uoluerit perdat corpus et auer et alcaldes prouideant ipsam terram et si per illos remanserit ipsi erunt aleiuosi et peiurati et si concilium illi ad directum faciendum adiuuare noluerit erit peiurus et aleuosus.

Statuimus quod nullus uicinus, nec miles nec pedites, non sint uasallus de domino qui Parrega tenuerit, et si fecerit sit aleiuosus de concilii et perdat corpus et auer et destruamus illi domos. Alioquin de maiorinis et de portariis ueniet nobis magnam deshonorem quoniam dominus terre comprehendit illos quando uult et non possumus illi succurrere. Ideo firmiter mandamus qui portarius uel maiorinus uoluerit esse non sit uicinus noster. Si autem dominus uille seu maiorinus nostris vicinis tortum fecerit uel deforum, et alcaldes uel aliquis de concilium contra illum fuerint ut non faciant tortum nec desforum, et si pro illos alcaldes uel uicinos qui defensores aliorum uicinorum esse uolebat et aliquid dampnum acceperint, totum concilium recuperemus illi ipsum dampnum et illi stent in pace et nichil dent nec pectent, et si euenerit ut ibi omicidium ueniat nemo sit de nostro concilio ausus illi desfidiare.

Et si maiorinus uel portarius iniuriam uel desforum alicui fecerint et ille super se tornauerit et percuserit uel occiderit, totum concilium pectet pectum et ibi euenerit et illi stet in pace.

Si dominus noster rex aliquis de nostro concilio de regno eiecerit, omnes suas hereditates nos defendamus sicut nostras et contra regem ad rogam et a mercede.

Et mandamus ut nemo uicinus de Parrega non sit uassallus de aliquo homine nisi de rege. Et si dominum habere uoluerit unde se adiuuet, habeat dominum quem in Parrega maiorem domum habuerit. Et si aliter fecerit si aliuosus et perdat quantum habuerit. Et si euenerit ut ille qui pro uicino repugnauerat eiectus sit a rege, omnes pro eo rogemus et dampnum quod accepit illi compleamus.

Si euenerit ut ille qui pro aliquo uicino uel pro suo directo cum uille uel con maiorino rixauerit et ibi mortem acceperit, eius filii nunquam aliquod forum faciat.